

Metoderapport:

Innvandringsregnskapet

Basert på artikler publisert i Finansavisen i perioden

13. april- 7. september 2013

The image shows the front page of the newspaper 'Finansavisen'. The main headline reads: 'Innvandring er ulønnsomt: Minus 4,1 mill. for hver ikke-vestlig'. Other headlines include 'Hedgefond fra helvete', 'Ukjent norsk shippingmagnat', 'EKSTRA I DAG: MOTOR +52 sider', 'LØRDAG SSB-tall slår fast', 'S for super', 'Flytter etter 54 år: Shippingklubben måtte ut', and 'Aschehoug trykker penger'. At the bottom of the page, there is a yellow advertisement for Hertz Lease with the text: 'Vi er ikke så veldig store. Noe som betyr at vi har plenty med tid til de små, viktige detaljene.' and the website 'hertzlease.no'.

Innsendere:

Kjell Erik Eilertsen Mob: 41 62 43 43 E-post: kjell.erik.eilertsen@finansavisen.no

Ole Asbjørn Ness Mob: 47 26 10 20, E-post: ole.ness@finansavisen.no

Finansavisen

Sentralbord:

Tlf: 23 29 63 00

Faks: 23 29 63 01

E-post: resepsjon@hegnar.no

Besøksadresse: Hoffsvæien 70 A, 0377 Oslo

Postadresse: Boks 724, Skøyen 0214 Oslo

Oslo, 20. januar 2014

Kjell Erik Eilertsen(sign.) og Ole Asbjørn Ness (sign.)

1. Sammendrag:

Innvandringen til Norge er høy. Dette gjelder både i forhold til den historiske trenden og i forhold til andre land som det er naturlig å sammenligne seg med. Også historisk sett er innvandringen til Norge betydelig.

Dermed var det interessant for en finansavis å undersøke hvilke økonomiske konsekvenser innvandringen får. I hovedsak fokuserte vi på ett trekk: *Hva er de statsfinansielle konsekvensene av innvandringen?*

Konklusjonen etter Finansavisens artikkelserie er klar: Ikke-vestlig innvandring (fra det SSB kaller R3-land) blir meget kostbart for statskassen. Fordelt pr. innvandrer vil kostnadene kunne beløpe seg 4,1 millioner kroner pr. hode.

Det er dessuten viktig å understreke at dette tallet forutsetter at integreringsarbeidet i Norge blir en suksess; dvs. at innvandrerens barn blir som nordmenn i økonomisk forstand. Som artikkelserien vår har vist, er det dessverre mye som tyder på at dette ikke er tilfelle.

Tidligere har denne kostnaden typisk blitt angitt som det prosentvise inndekningsbehovet i forhold til bnp en gang i fremtiden, og da regnet sammen med en hel rekke andre utgifter. Finansavisen har dermed gjort det mulig å regne på hva de statsfinansielle konsekvensene av innvandringen vil kunne bli også for andre enn eksperter i SSB.

2. Når og hvordan arbeidet kom i gang, hva var ideen som startet det hele?

Finansavisen har alltid hatt makro-økonomi og statsfinanser som et viktig stoffområde. Etterhvert som innvandringen har økt har denne blitt et viktig element i stadig flere stoffområder, nevnes kan blant annet: boligpriser, samferdsel, kommuneøkonomi, utdanning, bosettingsmønster, produktivitet og lønnsdannelse.

Innvandring er dermed blitt et sentralt stoffområde for Finansavisen, og avisen dekket både det såkalte Brochmann-utvalget (NOU 2011: «Velferd og migrasjon – Den norske modellens framtid» og en konsekvens av Brochmann-utvalget SSBs rapport 15/2012 «Makroøkonomi og offentlige finanser i ulike scenarier for innvandring» fylldig.

Innholdet i rapportene kan oppsummeres som følger:

- a. De økonomiske konsekvensene kunne bli betydelige, og velferdsstatens bærekraft kunne bli påvirket.
- b. Den statsfinansielle effekten var dermed negativ når det gjaldt innvandring fra R3-land, og det var dermed veldig viktig å få til effektiv integrering av disse.

Konklusjonene i begge rapportene var forholdsvis tydelige sett fra et fagøkonomisk ståsted, men rapportene var tunge, og konklusjonene preget dermed ikke debattene om innvandring.

Snarere begynte det å spre seg en oppfatning av at innvandring var statsfinansielt lønnsom.

Et eksempel på dette var tenketanken Civitas pamflett «De nye seierherrene» 30. mai 2012 hvor man tok til orde for økt innvandring, da dette ville være nyttig både for Norge og for innvandrernes del.

Et annet eksempel kom 21. mars 2013 da den flerkulturelle avisen Utrop kunne presentere en analyse som det makroøkonomiske konsultantselskapet NyAnalyse hadde laget på oppdrag for dem «Nye elementer til innvandringsregnskapet med vekt på arbeid, utdanning og nyskaping». Her var konklusjonen at den norske stat tjente hele 39 milliarder kroner på innvandring bare i 2011, og at all frykt for at innvandring kunne påvirke velferdsstaten dermed var overdrevet.

NyAnalyses-rapport ble behørig kommentert i Stortinget samme dag som den ble lagt frem, da man der denne dagen behandlet integreringsmeldingen Meld.St. 6 (2012-2013) En helhetlig integreringspolitikk – mangfold og fellesskap. I debatten understreket representanter for samtlige partier foruten FrP at integreringen gikk godt i Norge, og flere av stortingsrepresentantene omfavnet dessuten NyAnalyses rapport.

3. Den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?

Dermed eksisterte det en interessant problemstilling: **Er innvandringen statsfinansielt lønnsom eller ei? Hvem har rett?**

Finansavisen bestemte seg for besvare denne problemstillingen i løpet av prosjektet. Hensikten var at samfunnsdebatten etter Finansavisens artikkelserie skulle få et høyere nivå. Man skulle vite hva man snakket om.

4. Redegjør kort for hva som er genuint nytt i saken

Finansavisens artikkelserie viser at innvandring i møte med den norske velferdsmodellen ikke er statsfinansielt lønnsomt, men koster den norske stat flere titalls milliarder kroner hvert år.

Tidligere beregninger har angitt dette som en prosentvis svekkelse av BNP en gang i fremtiden, i Brochmann-utvalget beskrives dette som følger: «Målt i forhold til anslåtte skatter og avgifter som andel av BNP for Fastlands-Norge i 2010, tilsvarer det anslåtte inndekningsbehovet i 2060 om lag 7¼ pst. av BNP for Fastlands-Norge». Merk at dette er et tall som ikke er lett for vanlige mennesker å forholde seg til, og som også er sammenblandet med alle mulige andre utgifter (især pensjoner).

Finansavisens summering av SSBs tallrekke viser at hver ikke-vestlig innvandrer gir opphav til en netto statsfinansiell svekkelse på 4,1 millioner 2012-lønnskroner i perioden 2015 til 2100.

Tilsvarende tall for innvandrere fra vestlige land og øst-europeiske EU land er henholdsvis et netto statsfinansielt overskudd på 0,8 millioner kroner og et underskudd på 0,8 millioner kroner.

Finansavisens artikkelserie fjerner også myten om at arbeidsinnvandring har vært statsfinansielt lønnsomt. Samfunnsøkonom Knut Røed kalte denne påstanden en karikatur, og fikk støtte av en rekke andre fremtredende samfunnsøkonomer.

Under den rødgrønne regjeringen økte de statsfinansielle svekkelsene som følge av innvandring fra 10,5 milliarder kroner i 2005 til 23,5 milliarder kroner i 2012.

Det netto statsfinansielle svekkelsene som følge av innvandring beløp seg i perioden til 142 milliarder kroner (nominelt) som tilsvarer vel en fjerdedel av oljepengebruken i perioden. Den ikke-vestlige innvandrerbefolkningen, som er den største gruppen ga i perioden opphav til 178 milliarder kroner i nettokostnader, som tilsvarer nesten en tredjedel av oljepengene brukt i samme periode.

Den viktigste forklaringen bak disse tallene er sysselsettingsgrad og trygdemottak.

Basert på SSBs tall viste Finansavisen at den norske stat hadde forpliktelser knyttet til eksisterende innvandrerbefolkning på nærmere tusen milliarder kroner. Dette er et beløp som vil forfalle som kostnader å kommende år dersom ikke sysselsettingsgraden øker og trygdeavhengigheten avtar.

Hvor mye vil 50.000, 100.000 eller 200.000 nye R3-innvandrere koste? Da er det bare å gange sammen.

Kun halvparten av de ikke-vestlige innvandrerne har flyktningbakgrunn.

Finansavisen belyste at lav sysselsettingsgrad ikke nødvendigvis hadde en sammenheng med kort botid eller flyktningstatus slik Finansdepartementet og BLD hevdet, men heller følger visse mønstre i enkelte landgrupper, og sammenfaller med særlig lav sysselsetting blant kvinner.

En av artiklene belyste temaet "trygdeeksport" som har blitt et aktuelt tema i høst, etter valget.

5. Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problemer underveis. Redegjør spesielt for kildebruk og kildekritikk.

Arbeidet med artikkelserien har i hovedsak blitt utført av journalistene Ole Asbjørn Ness og Kjell Erik Eilertsen.

Arbeidet har bestått av rapportlesing, tallanalyser og intervjuer med samfunnsøkonomer, representanter fra arbeidslivet og regjeringens representanter i departementene. Journalistene har summert og gravd seg ned i og forstått tallene. Dette arbeidet var ekstremt krevende, og neppe mulig hvis ikke journalistene hadde hatt kvantitativ bakgrunn selv.

De to viktigste kildedokumentene er regjeringens Perspektivmelding og SSB-rapporten «Makroøkonomi og offentlige finanser i ulike scenarier for innvandring». Disse er studert nøye.

I tillegg har Finansavisen fått tilgang på regnearkene som ligger bak alle de aktuelle tabeller og figurer i SSB-rapporten. Dette har vært helt nødvendig for å kunne gjøre presise summeringer av SSBs tall, samt kunne anvende SSBs kontantstrømsberegninger på faktiske innvandringstall.

Finansavisen har dessuten grundig evaluert og diskutert forutsetningene til SSB både med SSB og andre økonomer. Slik vi ser det er den store mangelen ved SSBs analyse forutsetningen om perfekt økonomisk integrasjon av 2. generasjon, noe som også SSB delvis innrømmer er en svakhet.

Vi har også undersøkt om diskonteringsfaktoren og metodikken til SSB holder mål, noe den absolutt gjør i forhold til empiri og Finansdepartementets praksis. Da Storesletten kom med sin kritikk undersøkte vi grundig om vi burde gjøre endringer basert på denne, men konkluderte med at hans argumenter ikke holdt til det da det historiske rentenivået og praksis stemte bedre med SSBs forutsetninger. Ei heller mente vi at skatteøkninger var det man i dagligtale forbinder med «lønnsom innvandring».

Det største problemet vi støtte på underveis har vært manglende åpenhet blant politikere. I stedet for å forholde seg til tall som SSB har utarbeidet og som Finansavisen har summert og gjengitt med SSBs godkjenningstempel, har enkeltpolitikere enten gått til angrep på Finansavisen i andre medier eller tvilholdt på oppfatninger som ikke har noen forankring i fakta.

Fra regjeringshold har vi blitt møtt med bortforklaringer. Det gjelder både Finansdepartementet og Barne-, likestillings- og Inkluderingsdepartementet.

Samtlige partier med unntak av FrP bar preg av at de ikke ønsket denne artikkelserien velkommen.

Den viktigste kilden til informasjon i denne artikkelserien har vært SSB. Uten det gode samarbeidet og informasjonsutvekslingen med SSB, ville ikke artikkelserien vært mulig.

6. Spesielle erfaringer du vil nevne.

Finansavisen ble av den flerkulturelle avisen Utrop klaget inn til PFU. Utrop begrunnet sin klage med at Finansavisen ikke hadde gitt dem tilsvare rett i den første reportasjen som stod på trykk 13. april "Når minus blir til pluss". Siden reportasjen ikke inneholdt noe grunnlag for slik tilsvare rett – Terje Strøm hadde fått tilsvare – ble klagen avvist av PFU.

Utrop og dets redaktør kom til ordet i oppfølgende artikler om saken.

Finansdepartementet første reaksjon på artikkelserien var å finne ut om Finansavisen hadde regnet feil eller brukt SSBs tall på en feil måte. SSB ble bedt av departementet om å redegjorde for Finansavisens bruk av SSBs tall.

Finansavisen hadde allerede etablert en tett dialog med SSB nettopp for å være sikre på at tallmaterialet ble behandlet og presentert på en korrekt måte. Finansavisen bisto derfor SSB i utarbeidelsen av et detaljert svar som ble sendt fra SSB til Finansdepartementet.

Finansdepartementets neste reaksjon var påstanden om "alle innbyggere går med underskudd", ref. Intervju med statssekretær Hilde Singaas som sto på trykk 16. april. Departementet baserte påstanden på handlingsregelen som finansierer rundt 11 prosent av statsbudsjettet.

Da Finansavisen i en oppfølgingsartikkel dokumenterte at norske barn lønner seg, igjen basert på tall fra SSB, ønsket ikke Finansdepartementet lenger å besvare flere spørsmål om saken før "i en oppsummerende artikkel", der saken skulle avsluttes. Det ble av journalistene oppfattet som temmelig spesielt.

I mediene var det stille de to første ukene, til tross for oppsiktsvekkende og kontroversielle tall. Det kan synes som om media syntes NyAnalyses feilaktige tall var mer interessante enn Finansavisens (mer) korrekte. Unntaket var Dagbladet.no som har et distribusjonssamarbeid med Høyr Online. Artikkelseerien fikk imidlertid oppmerksomhet nettutgaven av danske BT. Nettutgaven til Stavanger Aftenblad refererte til hva som sto i BT, men ikke til Finansavisen. Først da Finansavisen skrev den andre lørdagsreportasjen, to uker etter den første, og en rekke oppfølgingsartikler, ble det mer fokus på Innvandring i andre medier. Den reportasjen bar tittel "Livet som minoritet" og handler om to etnisk norske gutter som vokser opp i Groruddalen.

Mange politikere fra SV til Høyre nektet å godta tallene og anvendelsen av dem. Noen mente det var umoralsk å regne på slike ting. Noen mente Finansavisen hadde regnet feil. Ingen, med unntak av politikere fra FrP ville offisielt godta regnestykket.

I kontakt med kilder som for eksempel i voksenopplæringen i kommunene ble det stilt betingelser for å gi oss informasjon. Betingelsen for å få tilgang til informasjon var at avisen ikke skrev noen negativt om innvandring.

7. Artikkelloversikt og faksimiler:

1. 13. april 2013: Når minus blir til pluss
2. 15. april: De statsfinansielle konsekvensene av rødgrønn innvandring
3. 16. april: Findep svarer. Arbeidslinjen skal berge velferden.
4. 17. april: Fagøkonomer avliver myten om at Norge er avhengig av innvandring
5. 18. april: Grete Brochmann mener hun har formet virkelighetsforståelsen
6. 19. april: Hvis Inga Marte Thorkildsen mislykkes med integreringen kan det koste oss en milliard kroner.
7. 20. april: Beskrivelse av «Jobbsjansen», programmet for å få innvandrerkvinner i arbeid.
8. 24. april: LOs sjeføkonom mener at innvandring bidrar til lavere produktivitet og nytt tjenerskap.
9. 25. april: NHO mener at innvandringens kortsiktige nytte, kan bli borte i langsiktige problemer.
10. 26. april: Regjeringen skal bruke 290 millioner kroner på å få 360 innvandrere i jobb.
11. 27. april: Livet som minoritet. Møte med norske ungdommer som ikke trives i Groruddalen.
12. 27. april: Innvandringens konsekvenser for kommuneøkonomien i Oslo.
13. 3. mai: Kun halvparten av den ikke-vestlige innvandringen er flyktninger.
14. 8. mai: Introduksjonskurs mislykkes i å skaffe innvandrere jobb.
15. 10. mai: Norsk går i pluss, ikke i minus som regjeringen har hevdet.
16. 10. mai: Pappaperm, regulering og midler til kommunene skal berge integreringen.
17. 21. juni: Regjeringen Stoltenberg har doblet innvandringskostnadene
18. 21. juni: SSB-forsker Erling Holmøy tror arbeidsinnvandring kan bli trygdeshopping og spikeren i kista for velferdssystemet.
19. 1. juli: Professor Kjetil Storesletten mener at økt skatt og rentefot gjør innvandring mer lønnsomt enn SSB og Finansavisen tror.
20. 30. august 2013: Utgiftene vokser raskest på innvandringsfeltet.
21. 7. september: Enorme forskjeller mellom innvandrergrupper¹²